

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

กระบวนการพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษา โรงเรียนบ้านกงพาน จังหวัดอุดรธานี

ผู้เขียน

นางสาวศิริพร โภคาพานิช

ปริญญา

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การส่งเสริมสุขภาพ)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา ไกรพิบูลย์ ประธานกรรมการ
รองศาสตราจารย์อเนก ช้างน้อย กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนบ้านกงพาน จังหวัดอุดรธานี โดยประยุกต์วิธีคิดแบบอริยสัจ 4 มาใช้ในการวิเคราะห์ และกำหนดปัญหา วางแผน นำแผนไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้นักเรียนเกิดการพัฒนาด้านอนามัยส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 95 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบวัดความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตนด้านอนามัยส่วนบุคคล เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมและการตอบแบบทดสอบ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการวิเคราะห์ทางสถิติ และข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการศึกษสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. กระบวนการพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลที่ผู้วิจัยได้ประยุกต์วิธีคิดแบบอริยสัจ 4 เป็นกระบวนการวิจัย ประกอบด้วย การดำเนินงาน 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นศึกษาวิเคราะห์พิจารณาปัญหา (ทุกข์) 2) ค้นหาสาเหตุของปัญหา (สมุทัย) 3) ขั้นตอนทุกข์เป็นการกำหนดแนวทางการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา (นิโรธ) 4) ขั้นปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนด (มรรค) ซึ่งจากการวิเคราะห์ปัญหา และสาเหตุของปัญหา พบว่า นักเรียนได้รับความรู้จากครูผู้สอนในชั้นเรียนถึงเรื่องการดูแลสุขภาพอนามัยส่วนบุคคลแต่ขาดการเอาใจใส่ที่จะปฏิบัติให้ถูกต้องและต่อเนื่องเป็นประจำเพราะไม่มีความตระหนักถึงผลเสียและอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของตนเอง พ่อแม่หรือผู้ปกครองไม่ได้ดูแลเอาใจใส่อย่างถูกต้องและจริงจัง การดำเนินงานด้านสุขภาพอนามัยของนักเรียนบางกิจกรรมเป็นไปอย่างไม่ต่อเนื่อง และกิจกรรมเสริมทักษะด้านสุขภาพมีน้อย ส่งผลให้ไม่ประสบผลสำเร็จในการ

ดำเนินงานด้านสุขภาพของนักเรียน การจัดบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขอนามัยส่วนบุคคลยังจัดได้ไม่ดีเท่าที่ควร ดังนั้นกลุ่มนักเรียน ครู และผู้ปกครองจึงได้ร่วมกันกำหนดกิจกรรมเพื่อพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนขึ้นมา 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมที่ 1 เผยแพร่ความรู้เรื่องร่างกายสะอาดปลอดภัยจากเชื้อโรค กิจกรรมที่ 2 เด็กยุคใหม่ใส่ใจสุขภาพปากและฟัน กิจกรรมที่ 3 จัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อสุขอนามัย

2. ผลการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษา พบว่า ภายหลังจากดำเนินงาน นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่าง ๆ ไปในทางที่ดีขึ้น คือ มีคะแนนความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตนในด้านอนามัยส่วนบุคคลสูงกว่าก่อนการดำเนินงานและระหว่างการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และจากการสอบถามครู และผู้ปกครองถึงการปฏิบัติตนของนักเรียนด้านอนามัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอนามัยส่วนบุคคล พบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้นและให้ความสนใจในกิจกรรมต่าง ๆ ดี เห็นความสำคัญของการปฏิบัติตนในด้านอนามัยส่วนบุคคลว่ามีประโยชน์ต่อสุขภาพของตนเอง และสนใจที่จะนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่องทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน ครูส่วนใหญ่เห็นประโยชน์ของการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในการจัดกระบวนการพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียน ซึ่งนักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ที่ร่วมกันวางแผนวางไว้ ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ด้านอนามัยส่วนบุคคลมากขึ้น เกิดเจตคติที่ดีและนำไปสู่การปฏิบัติตนที่ถูกต้องและต่อเนื่อง ส่วนผู้ปกครองก็เห็นความสำคัญของการปฏิบัติตนด้านอนามัยส่วนบุคคลที่ถูกต้องของนักเรียน จึงให้ความสนใจ ดูแลเอาใจใส่อนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนเมื่ออยู่ที่บ้านมากขึ้น ส่งผลให้นักเรียนเกิดการพัฒนาด้านอนามัยส่วนบุคคล

ผลการวิจัยในครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่ากระบวนการพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโดยประยุกต์วิธีคิดแบบอริยสัจ 4 ทำให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตนด้านอนามัยส่วนบุคคลดีขึ้น ดังนั้นรูปแบบนี้จึงควรนำไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาสุขภาพด้านอื่นต่อไป

Thesis Title Process of Developing Personal Hygiene of Primary School Students at Bankongpan School, Udonthani Province

Author Miss Siripron Phokaphanich

Degree Master of Education (Health Promotion)

Thesis Advisory Committee

Asst. Prof. Dr. Suchada Kraiphibul Chairperson

Assoc. Prof. Anek Changnoi Member

ABSTRACT

The purpose of this study was to develop personal hygiene of primary school students at Bankongpan school, Udonthani province. The Four Noble Truths in Buddhism was applied to analyze and determine problems and plan. The plan was practiced with students for personal hygiene development. The sampling groups were fourth and sixth level primary school students. Total was 95 person. The tool in this study were questionnaire for check one's knowledge, attitude and personal hygiene behavior. Data from interview, non-participate observation and questionnaire were collected. Quantity data was analyzed by using statistic and quality data.

The result of this study, it was found that

1. Process of personal hygiene development that used The Four Noble Truths in Buddhism included 4 steps namely 1) The Noble Truth of Suffering (Dukkha) 2) The Noble Truth of Origin of Suffering (Samudaya) 3) The Noble Truth of the Cessation of Suffering (Nirodha) 4) The Noble Truth of the Path leading to the Cessation of Suffering (Magga). From problem analysis and cause of problem, it was found that students got knowledge about personal hygiene treatment from teacher in classroom but they were missed of right practice attention continuously because they did not realize in disastrous result and harmful of personal hygiene. The parent did not look after them

correctly and seriously. Some activities of personal hygiene were not continuously and skill promotion activities were less. They were not effect on student hygiene. They did not succeed. Hygiene service management within school did not conform with personal hygiene and it was not so good. Therefore, student teacher and parent participated to create three activities to develop personal hygiene of students. The first activity was to disseminate knowledge about cleaned body without disease. The second activity was new generation paid attention to mouth and teeth health. The third activity was to create environment around school conformed with hygiene.

2. The result of change personal hygiene behavior of primary school student. It was found that after process student changed behavior to better way. They had score of knowledge, attitude and personal hygiene behavior higher than before process and during process significantly ($p=0.05$). From interview data of teacher and parent about personal hygiene of student that effect on behavior change, it was found that student was enthusiastic and interested in various activities. They gave importance to personal hygiene practice that was useful to themselves. They interested to practice continuously both at school and home. Mostly teacher knew usefulness of all department participation developed personal hygiene process of student. Students practiced according to determined approach it made them had knowledge about personal hygiene increased. They had good attention to practice correctly and continuously. In part of parent, they gave importance to personal hygiene of student therefore they interested and looked after personal hygiene of student when they were at home. Personal hygiene of student was developed.

The result of this study, it was showed that process of developing personal hygiene of primary school students by using The Four Noble Truths in Buddhism could change knowledge, attitude and personal hygiene practice to better way. Therefore this pattern ought to apply and use with other health development.